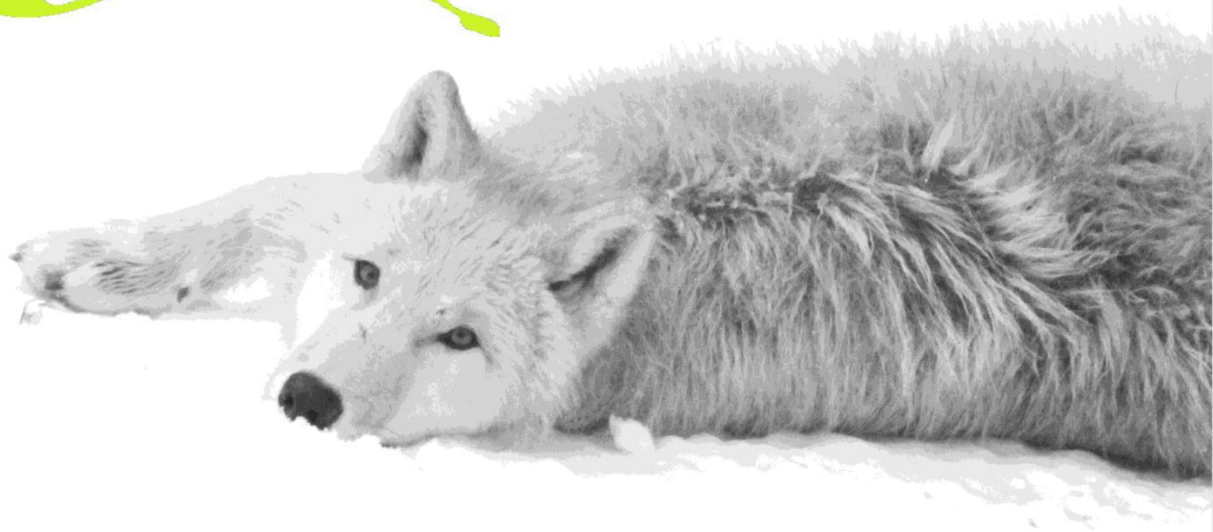

Sociální chování vlků a jiných psovitých šelem

Sociální chování vlků a jiných psovitých šelem

Dobromila Malíková

Obsah

Úvod do etologie vlčí smečky.....	5
Hrozba.....	6
Strach.....	7
Nadřazenost.....	8
Podřízenost.....	9
Lovecké chování.....	10
Hra.....	11
Rituální chování.....	12
Sexuální chování.....	13
Péče o štěňata.....	14
Výchova štěňat.....	15

Úvod do etologie vlčí smečky

Smečka je pevně dané sociální uspořádání vlků a i jiných psovitých šelem, jako jsou například hyeny a divocí psi. V čele vlčí smečky stojí takzvaná Alfa svorka, tedy Alfa samec a samice, kteří mají výsadní právo rozmnožovat se. Pod nimi stojí Beta jedinec. Nejníže postavený jedinec bývá označován jako Omega.

Moderní pojetí hierarchie smečky se trochu liší. Alfa samice nemusí být nutně matkou štěňat. Mláďata porodí a pečuje o ně jiná samice označována jako "matka". Alfa samice je pak nejdominantnější fenou ve smečce. Avšak tyto dvě role se vzájemně nevylučují. Alfa samec a "otec" je většinou jeden a tentýž vlk. To, že se ve smečce vyskytuje Beta nebo Omega jedinec, není podmínkou.

Každý vlk si je své pozice ve smečce dobře vědom. Místo na společenském žebříčku vyplývá jak z fyzických tak z mentálních schopností jedince. Postavení vlka se projevuje především na základě nadřazeného a podřazeného chování.

Ostatní jedinci podlézají Alfa samici (uprostřed s částečně krytým obličejem).

Vpravo stojící Alfa samec; vlevo stojící Alfa samice; uprostřed sedící Beta.

Hrozba

Hrozba je projev, který varuje před možným útokem. Důležitý je především výraz obličeje, postavení uší, zvukové projevy, jako je například vrčení, a samozřejmě odhalení tesáků.

Podle postavení uší je jedinec výše dominantní a naopak jedinec níže submisivní, avšak oba se snaží zastrašit nepřítele.

Otevřením tlamy vkl zdůrazňuje, že je připraven k útoku.

Samice zahání, odkrýtvými tesáky, štěně od svého kusu masa.

vyceněné zuby = napřažená pěst

V lidském chování se vyceněné vlčí zuby velmi podobají napřažené lidské pěsti. Oba tyto úkony mají účel zahnat protivníka.

Strach

Strach je reakce na možnou blížící se hrozbu. Podmiňuje buď útok, nebo obranu, tou je často projev podřízenosti. Typickým projev strachu je stažení ocasu mezi zadní běhy, celkově jej určuje také výraz obličeje a postavení uší.

Samice si při ohrožení sedá a chrání si tak nejohroženější část, kterou je ocas a zadek.

Výraz obličeje při pocitu strachu.

Vlk je se staženým ocasem zahrán na útěk.

Typický postoj se staženým ocasem.

Nadřazenost

Nadřazenost, nebo-li dominance, je jedním ze dvou základních projevů, které jsou podmínkou hierarchie ve smečce. Dominantní jedinec je většinou výše na společenském žebříčku a tuto pozici si právě díky této vlastnosti udržuje.

Stojící vlk je dominantní, druhý se mu podmiňuje.

Úroveň hlavy odráží pozici ve smečce (blíže Alfa samice).

Napnutý ocas a ostře postavené uši jsou projevem nadřazenosti.

Vlk vpravo vyjadřuje svoji nadřazenost přimáčknutím druhého k zemi.

Beta jedinec demonstruje svoji nadřazenost nad samicí.

Podřízenost

Podřízenost, nebo-li submise, je spolu s dominancí hlavním faktorem zařazování jedince do společenského žebříčku. Podřízenost je typická pro vlky s horším postavením. Úzce souvisí se strachem a jejich projevy jsou proto velmi podobné.

Olizování tlamy je odkaz procesu vyžadování jídla.

Mládě projevuje dominantní samici submisi vyplazováním jazyku a hrabání přední tlapou.

Vlevo - aktivní podřízenost, vpravo - pasivní podřízenost.

Olizování tlamy je typický projev submise, který si vlci nesou už od štěněte.

Alfa samec (vpravo) a submisivní samice (uprostřed) projevují podřízenost Alfa samici (vlevo) svěšením uší.

Lovecké chování

Lovecké chování je vůbec nejdůležitější a nejdokonalejší sociální chování. Lov se skládá z hledání, číhání, výběru a nahánění kořisti. Vlci většinou stádo donutí k běhu, oddělí vytipovaného jedince, kterého potom společnými silami strhnou k zemi. Mrtvému zvířeti potom nejdříve roztrhnou břicho a sežerou vnitřnosti. Jako první má právo žrát Alfa samec a výše postavení jedinci.

Kořist je nejčastěji skolena finálním útokem zezadu.

Pořadí při krmení je zachováno i v životě v zajetí. Na obrázku Alfa samice (vlevo), Alfa samec (vpravo).

Vlci spořádají celou kořist, včetně kůže, vnitřností a kostí.

lov = zaměstnání

Vlci loví, aby přežili. Člověk pracuje, aby si vydělal na živobytí. Stejně jako vlk nepřežije bez smečky, tak člověk také není schopen uživit sám sebe nezávisle na jiných.

Hra

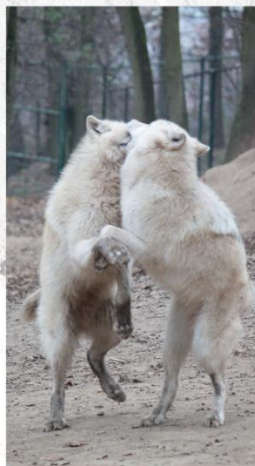
Hra je důležitá aktivita, neslouží jenom k uvolnění napětí, ale i k trénování různých strategií, které mohou být v reálném životě užitečné. Během hry se stírají hierarchické rozdíly, takže je normální, že i nejpodřízenější jedinci si dovolí na Alfa jedince.

Vlk vpravo vyzývá druhého ke hře typickým posunkem, a to přikrčením přední části těla.

hra = záliba nebo koníček

Obdobně jako lidské záliby a koníčky funguje vlčí hra. Ta totiž slouží k uvolnění i ke zdokonalování dovedností.

Odvážnější hra - přetlačování.

Zdrojem zábavy může být i obyčejný mrtvý ježek.

Výzvy ke hře přikrčením přední části těla často využívají i domácí psi.

Oblíbená hra na honěnou.

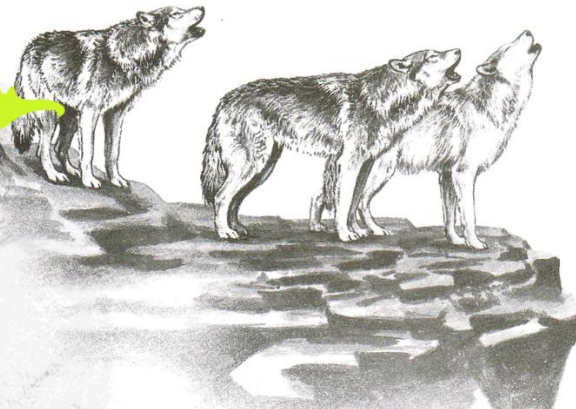
Rituální chování

Hlavním vlčím rituálním chováním je vytí. Názory na to, co vlastně vytí znamená se různí. V každém případě se jedná o způsob předávání informací.

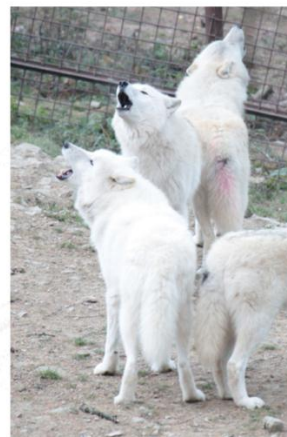

vytí = skupinový chat

U lidí bychom mohli vytí přirovnat ke skupinovému chatu, během kterého dochází k hromadné výměně informací i na velké vzdálenosti.

Výška ve které jedinci drží hlavu odráží jejich postavení ve smečce.

Vytí vždy začíná vedoucí Alfa samec nebo jiný vysoce postavený samec (viz. vlk ve předu na pravém obrázku).

Sexuální chování

Sexuální chování existuje především za účelem zachování dané genetické informace. Vlci jsou v podstatě monogamní, přičemž výběr partnera v drtivé většině případů vychází právě ze sociálního žebříčku smečky.

Mladý samec se pokouší naskočit samici.

Něžné chování Alfa samce k Alfa samici.

Alfa samec očíhávající Alfa samici.

Psi mají velké množství typických interakcí při namlouvání, které jsou téměř totožné s těmi vlčími.

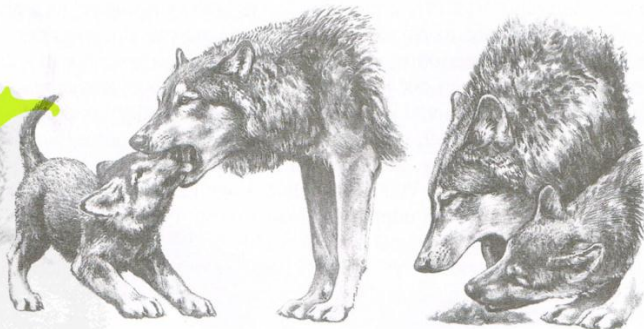

Péče o štěňata

V prvních dnech života o štěňata pečuje výhradně matka. Později se však o mláďata stará celá smečka, jejíž hlavní cíl je zajistit přežití štěňat. Například kojit kromě matky může i jiná fena, která má mléko. Péče o malá štěňata znamená především krmení.

Štěně vylizuje dospělému tlamu a pochtívá tak jídlo.

Štěně vylizuje dospělému tlamu, ten mu v zápětí vyvrhává natrávenou potravu.

Kojící Alfa samice.

Po jídle dospělý masíruje štěněti břicho pro lepší trávení.

Kojící submisivní samice.

Výchova štěňat

Na výchově štěňat se stejně jako na péči o ně podílí celá smečka. Mláďata musí být usměrňována tak, aby si našla své místo ve společnosti, a také si vytváří hierarchii sami mezi sebou.

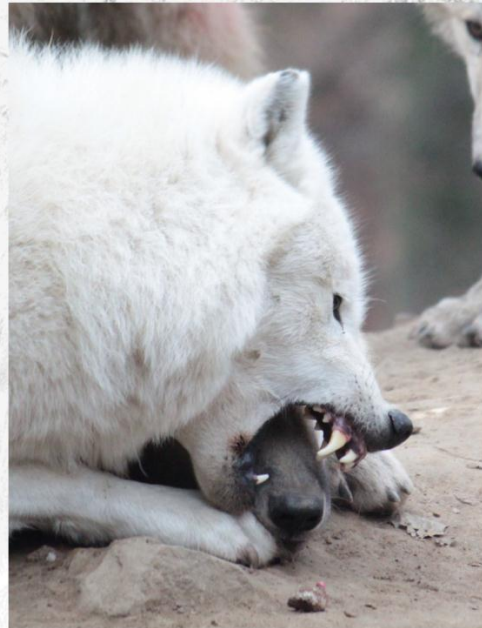
Starší sourozenci vymýšlí pro štěňata různé způsoby zábavy.

hra = škola

Hra učí štěňata potřebné životní dovednosti a sociální povědomí. Stejně tak se lidské děti ve škole učí, zjišťují, v čem vynikají, a začleňují se do společnosti svých spolužáků.

Okusování kůry z kmene je také zábavné.

Kousnutí do čumáku je pro štěně nejúčinnější zastrašující prostředek.

Hra je pro štěňata tréninkem lovu.

Dobromila Malíková

Sociální chování vlků a jiných psovitých šelem

V roce 2012 pro potřeby SOČ

Použity vlastní fotografie
a nákresy z knihy Řeč psů, Roger Arbantes

